

HRIFT

leste open, maar hij was doorgaan; regens zijn spreken; ik vond hem niet; ik rilde mij niet.

Hooglied 3:1.

estelijke verla- oogenblik zeer ver- er zijn er óók, die ontkennen.

el makkelijk erover in allerlei gevallen, goede werken en van n onvruchtbaar, di- lijke verlaten. Zij zóó: wanneer het geven, en met hen zeker, dan zal de een weldadige dawa- n vruchten wekken, eliefs aldus te doen, in deze souvereine rekken van zijn arme ziel voor den aam, en kunnen er misschien zijn ze gevoel van een- Zij zijn eenvoudig. God heeft ze ver- laling zullen ze niet behaagt, dien de- r weer tot hen te- zo maar over de ofeten, die immers over hun verlaten- welke dogmatische de of lyrische ziele- gen, en in rekening erstaan ervan.

ar, zóó gemakkelijk, h niet gelijk maken rijd des Heeren, en nfiecten van „een“ is of „een“ Jeremia gen op hetgeen ge- vandaag „ervaren“ zeer zielkundig.

l is de andere niet, n geweldig strijden zijn zielscon- treunende taal van ch coloriet, en dan t, dan moet een zo maar toepassen n op- en neergang

igen zeggen? tude groepen mee- gep hebben wij di- n laten, het komen mogelijkheden van maar beslissen wil ig redeneeren. De lalen in een men- van zielkunde, en rift ons moeten enbaring moet rden als op haar

erste groep, heb- neigt er toe, God odigheid, de dor- breekt op dit punt l van den samen- het onze; en zoo idat zij door een een valsche theod- skind tot regel uitzondering, smoort, die God anneer het Hem

ze hand den sleu- geloofsprobleem. verbond? Slechts iet verbond wordt lat hij zichzelf rdbond wordt nie- dat hij zelf zijn

vas die soms zulk o'n buitengewoon ? Neen, zij geldt ewone bruid van venskring en ver- n Gods volk, doch is, wat zij droomt, dat haar bruide- haar man gewor- i tot haar. En zij n antwoord geeft, te veel moeite is

zij zegt tot hem, al is het traag: ik doe het liever niet. Overdag vindt zij het een wonder, dat hij de hare zijn wil, en zegt alleen maar ja tot zijne liefde. Maar in den droom is het haar dan toch maar overkomen, dat zij het wonder in zijn liefde bagatelliseert, en neen zei tot dengene, die op haar liefde récht had.

En zie, nauwelijks heeft zij haar onwil van een oogenblik onder woorden gebracht, of hij, die immers niet anders dan op de basis der vrijwil- ligheid — er is verbond! — wil binnenkomen, laat haar in den steek en gaat onmiddellijk heen. En zij, dat voelende, springt haastig op, en wil hem binnenlaten, maar ziet, dat hij geweken is. Dat was nu haar verlatenheid. Zoo men dit: gelijkenis voor „geestelijke verlatenheid“. Maar zijzelf had eerst van haar kant hem verlaten; en dit de termen van het huwelijksverbond was zij door haar uitval tegen hem uitgevallen.

Men kan over het Hooglied op verschillende wijzen denken. Maar niemand zal ontkennen, dat in deze doorlopende gelijkenis de liefde spreekt over zichzelf, en over haar historien. Zoo is dan hier in dit fijne trekje van de gelijkenis verhaald, dat eigenlijk toch die geestelijke verlatenheid is: zij klaagt ons altijd aan.

Want niemand, die in dit verbond is opgenomen, is verlaten of hij heeft verlaten. Dit tegen de eerste groep.

En — niemand in den grooten kring van de verbondsgemeenschap zal ontkomen aan de alge- meenschap van dezen regel in het verbond, dat alle traagheid en alle schuld haar gevolgen neemt, omdat elke zonde, reeds door het verspelen van de geestelijke vruchten en den aanwas der gehoor-zaamheid, automatisch een verlatenheid over ons brengt, die, wat de schuld aangaat, voor onze rekening ligt, en die voorts, wat God aangaat, niet omgaat buiten zijn bestuur. Dit tegen de tweede groep.

En wie zoo oordeelt naar de Schriften, die houdt God niet buiten de geestelijke verlatenheid, maar zich- zelve evenmin. Die klaagt zichzelf aan, en immer God, die hem weer aannemen zal, ook voor zijn eigen bewustzijn, zoodra de aanklacht tegen onszelf gesproken is in de ooren Gods.

Een gelijkenis is „maar“ gelijkenis, ze is anthropomorf, werpt mogelijk een knap begrippen-theo- log hier tegen. Hij heeft volkomen gelijk. Maar ook volkomen ongelijk; want AL Gods openbaring is anthropomorf: zóó slechts spreekt ze ons aan en toe in onze konkrete situaties.

K. S.

KERKELUK LEVEN

Open Brief aan Prof. Dr H. H. Kuyper.

Prof. Dr H. H. Kuyper heeft op mijn „Open Brief“ geantwoord. Ik meen, een antwoord verschuldigd te zijn, en zal dit daarom geven. —

Een extra-vergadering, die deze week op mijn werk- plan ingrijpt, en een heelen dag me afneemt, is evenwel verzaak, dat ik de copie van dit antwoord, dat ik mij hoop voor de lezers weer als bijvoegsel geven wil, niet nu tijdig naar de drukkerij kan krijgen, dat zij het extra zet- en drukwerk op behoorlijken termijn kan leveren.

Ik heb daarom besloten, mijn antwoord — naar alle waarschijnlijkheid voorloopig niet meer te vervolgen — te bewaren voor het volgend nummer. Tot zoolang dus. Ook nu zal ik wat „De Herald“ schreef, weer in zijn geheel opnemen, zonder één letter over te slaan.

K. S.

„Zelfonderzoek“, „zelfbeschouwing“, „zelfbeproeving“, „zelfkeuring“ etc.

Brochure Dr C. N. Impeta. — De sug- geratieve titel. — De „noodzakelijkheid“ door allen erkend. — Het geschilpunt niet dat van den titel. — Het latijn is weg, de latijnist nog niet. — Schriftuurlijk en wetenschappelijk of didactisch-homiletisch spraakgebruik. — Analyse der minnende zielen in twijfeling. — De parallel: ver- zoeking en beproeving. — Psychologie en zelfanalyse. — Onderzoeking en beproe- ving.

Onlangs heeft Dr C. N. Impeta een brochure gepubli- ceerd, die, verschenen bij de N.V. Uitg. Mij J. H. Kok te Kampen, reeds een middelpunt van vele discussies is geworden. Misschien kon ik beter zeggen, dat ze daar- van een „uitgangspunt“ geworden is.

Indien mij gevraagd werd, wat ik in deze brochure het betekenisvolste vond, zou ik antwoorden: den titel ¹⁾. Van betekenis acht ik hem, wijl hij mij onjuist schijnt, en derhalve gevaarlijk in dezen ietwat nerveusen kom- kmentijdt.

Als ik een brochure uitgeef, is de titel in gevallen als dit een adagium. Luide roept Dr Impeta uit, dat zelfonderzoek noodzakelijk is. Hij wil dus waar- schuwen. Hij wil een signaal op onveilig zetten: de trein moet even worden opgehouden, anders gebeuren er on- gelukken. En het ongeluk komt dan van den kant van

¹⁾ Ik denk hier natuurlijk niet aan den inhoud der brochure, maar aan haar invloed temidden van de hedendaagsche, eenig- zins nerveuze, situatie; haar kerkhistorisch-aktuele betekenis en haar inwerking op de menschen.

hen, die zelfonderzoek niet noodzakelijk achten. Nietwaar, dezen indruk krijgt elke lezer, die den titel leest. Hij behoeft niet eens het lijvige geschrift ge- lezen te hebben, om althans dit ééne te weten: Dr Impeta bestrijdt menschen, die zelfonderzoek niet noodzakelijk achten.

Is de gemiddelde advertentie-lezer eenmaal zóó ver — en hij is dat in een oogenblik, „Im Hui“ — dan kan hij verder informeren. Hij kan zich afvragen: wie worden er in deze brochure bestreden? Wie zijn het „derhalve“ (ik redeneer nu uit het standpunt van den gemiddelden lezer), die het zelfonderzoek niet nood- zakelijk noemen?

En dan verneemt hij namen. Hij hoort — reeds vóórdat hij twee bladzijden omgeslagen heeft — noemen: de Heeren A. Janse, Dr D. van Dijk, Dr C. Veenhof.

Derhalve, zijn dit de lieden, die zelfonderzoek „niet noodzakelijk noemen“?

Zoo concludeert waarschijnlijk de lezer, nog voordat hij goed en wel Dr Impeta's werkje gelezen heeft. Dat heeft de titel dan gedaan.

✱

Tracht evenwel de door den sprekenden titel reeds meegenomen lezer nu eens het terrein te verkennen, dan hoort hij al ras, d.w.z. nog vóórdat hij twee blad- zijden heeft gelezen, vier-der-lei geluid uit deze nog maar drie monden komen.

Van zelfbeschouwing spreekt in een door Dr Impeta geciteerden volzin de heer Janse.

Van zelfonderzoek Dr Veenhof.

Van zelfbeproeving dezelfde.

Van zelfkeuring nog eens dezelfde.

En ten aanzien van elk van die begrippen neemt men dan positie.

Nu is het reeds aanstonds duidelijk, dat elk van deze woorden weer iets anders kan beteekenen.

Maar iets anders springt eveneens in het oog.

Dat andere is de kwestie der „noodzakelijkheid“, die in den titel zoo nadrukkelijk als het eigenlijke strijd- punt schijnt aangediend te worden.

Is er iemand, die met een „niet-noodzakelijk“ zijn standpunt laat bepalen?

Reeds één ding pleit tegen deze hypothese: al de ge- noemde auteurs vereenigen zich om den avondmaals- dish, en doen dit, na dat het formulier ook tot hen gesproken heeft: „ten andere onderzoek een iegel- ijk zijn hart, of hij ook deze gewisse belofte Gods ge- looft...“ Wie dit avondmaalsformulier aanvaardt in zijn hoofdgedachten, heeft daarmee het zelfonderzoek, al- thans iets dergelijks, aanvaard, en in de gemeenschap der heiligen, de kerk, daarvan professie gedaan.

Afgedacht daarvan trouwens blijkt reeds uit Dr Impeta's eerste bladzijden, dat de vraag, in geding, niet loopt over de af-of-niet-noodzakelijkheid. Van Dr Veenhof wordt nadrukkelijk verzekerd — en dat is maar goed ook — dat hij een bepaald zelfonderzoek nood- zakelijk acht. Zeker, in de door Dr Impeta van Dr Veenhof geciteerde uitspraak bedient deze zich van de termen „zelfbeproeving“ of „zelfkeuring“. Maar dat sluit al weer dadelijk in, dat hij, zelfbeproeving noodzakelijk noemende, dus ook zelfonderzoek noodzakelijk acht. Want „beproeven“ is in elk geval óók onderzoeken. Als de officiële melk-keuringsdienst met een bepaald in- strument de aangevoerde melk „beproeft“, examineert, toetst, keurt, dan is dat onderzoek. Alle toetsing is tevens onderzoek. Derhalve kan men veilig voorop- stellen, dat b.v. Dr C. Veenhof zelfonderzoek noodzake- lijk acht. En hetzelfde kan men vrijmoedig van de andere genoemde auteurs bij voorbaat constateeren.

Hieruit volgt, dat de titel als slagwoord in den strijd betekenisvol is. Zijn betekenis is, dat hij onduidelijk is in het markeeren van het eigentijke puntje, dat in geding is.

✱

Dat ik hierop wijs, heeft zijn reden.

Natuurlijk is die reden niet, dat de ééne Kampenaar zout wil leggen op de slakjes des anderen.

Doch ze is deze: ons volk komt op die manier in verwarring, en een deel van zijn voorgangers wordt door een ander deel in een hoekje geduwd, waar het zeker niet staat, en nooit heeft willen staan. De strijd wordt onnoodig verzaard, wijl onbedoeld verwarring van begrippen daarin optreedt. Reeds een eenvoudige lezing van Dr Impeta's eerste pagina's maakt duidelijk, dat voorzover er inderdaad meningsverschil is, dit om andere punten draait, dan de titel suggereert (sugge- reeren is natuurlijk allerminst een onvriendelijk woord). Er is verschil van meening over den aard van het zelfonderzoek, zijn vóór-onderstellingen, zijn mogelijk- heden, zijn maatstaf, zijn doel. Maar niet over zijn noodzakelijkheid. En ten deele — ook dit is reeds uit Dr Impeta's tweede bladzijde duidelijk — loopt het over de vraag, hoe men preeken moet, hoe men de gemeente, naan vergaderd, tot dit noodzakelijk zelfonderzoek zal opwekken, welke leiding de dienst des Woords daarbij te geven heeft en van welke onderstellingen de prediker zelf heeft uit te gaan. Maar indien „zelfonderzoek“ naar aller meening noodzakelijk is, dan kan de theorie, die de door Dr Impeta bestreden auteurs ter zake van de prediking zich hebben opgebouwd, nimmer dat nood- zakelijke zelfonderzoek buiten beschouwing willen laten. Reeds niet om deze reden, dat de prediking en de liturgie (denk maar weer aan het avondmaalsformulier) elkaar niet kunnen bestrijden, en het in het geval der bedoelde auteurs ook niet zullen willen. En ook om deze andere reden niet, dat de prediking nimmer eenigen eisch, dien God stelt en dien de bedoelde auteurs erkennen en aanvaarden, buiten haar eigenlijken inhoud zal mogen of willen houden.

(Zie vervolg op blz. 344.)

De conversatie der beenderen en het dreunend revell!

Het Verbond belijden is niet allerlei dingen ver- onderstellen van menschen.

Juist dit misverstaan van de leer des Verbonds heeft menigeen van de heerlijke Verbondspred- king afkeerig gemaakt.

Wie het Verbond belijdt, trekt geen wissels op veronderstelde schatten in een gehoopt deposito, maar hij rekent op de oneindige trouw des Heeren.

Ezechiël's bezoek aan het oorlogskerkhof snijdt alle veronderstellingen af, die het meest elastisch optimisme zou kunnen maken. (Ezechiël 37.)

Gods hand voert hem op het naakte veld van den puren dood.

Hier is een kerkhof absolutus, de Koning der Verschrikking heerscht hier massaal en finaal.

Hier spreken geen grafsteenen noch marmar- kruizen, hier spreken de beenderen zelf hun knekeltaal van den onwedersprekelijken en onher- roepelijken dood.

Ja, de plastiek van den profeet doet hen onder- ling converseeren. Gedáán is het met ons!

En de bezoekers, de slagveld-touristen, conver- seeren mede: Jullie bent finaal dood!

Om dan in de zelfzucht van een levende een schedelfragment of een paar dorre kootjes tot souvenir mede te nemen.

Die doen dan de ronde in de conversatie der levenden: Ben je dáár geweest? Heb je dat ge- zien? Hu, wat eng, wat griezelig-interessant!

Het eerste wat God doet, is Zijn knecht uit die conversatie der levenden (?) los te breken: Men- schenkind, kunnen die beenderen levend worden?

Neen, zeggen de levenden in hun conversatie, het is met hen gedaan!

Maar de knecht Gods zegt: U weet het, Heere. Ik veronderstel geen levensresten in deze beende- ren. Maar ik ken en geloof U, Die gedachten des Vredes denkt en Uw volk het einde geeft en de verwachting!

Daarop ontvangt hij zijn eerste profetische op- dracht, hij moet een beenderen-profeet, een knekel- prediker worden. Profeteer tot deze beenderen!

Het mandaat tot evangelie-prediking houdt niet in: voor levenden retrospectieve beschouwingen te houden over hun verlossing, profeteeren is: de dingen die niet zijn te roepen alsof zij waren.

Voor de levenden (?) zijn de dingen die niet zijn echter: dingen die niet kunnen zijn. Zij lachen in hun conversatie over dezen slagveld-gek!

Maar het Woord der Profetie wekt in de dorre beenderen een massale actie! En zie, het dreunde! De dooden van het slagveld nemen de levens- vormen weer aan.

Maar dan maakt God een pauze in het werk der Verlossing.

O, deze pauze's Gods! Zij voeren de conver- satie tot haar hoogtepunt: het is tóch gedaan met hen! Zij doen vleesch en hart bezwijken van Gods knechten. Maar beproefd, wordt het geloof in die pauze gestaald tot hooger taak: Profeteer tot den geest, menschenkind!

De beenderen-profeet wordt een geest-profeet. Het geloof constateert de belofte niet alleen, het grijpt in de belofte God aan: ik laat U niet gaan! Wat zult Gij met Uwen grooten Naam doen?

De knecht Gods is geen kansberekenaar, hij maakt ook niet een kleine selectie van beenderen, die nog iets beloven, hij dateert de skeletten niet naar hun tijd van dood-zijn. Neen, het geloof gaat uit de conversatie der levenden in de gedachten Gods in: Geest, kom áán van de vier winden!

En dan voltrekt zich het wonder: finaal en mas- saal! Een buitengewoon groote schare staat op om als een herboren volk te wonen in een her- boren land!

Hier zou velerlei toepassing te maken zijn.

Ik bepaal mij tot één ding. Een collega uit Zuid- Nederland schreef mij deze week: Denk aan Vlaanderen in je schrijven!

Collega, daaraan denk ik haast iederen dag! Daar is een soort granaatscherf-christendom. Zoals een tourist van de slagvelden terugkeert met een conversatie-granaat. Zoals wij in ons land zeemijn-bloempotten hebben! Zoo is er ook een historie-calvinisme.

Een historie-calvinisme, dat zijn martelaarsboek heeft, zijn Calvin-plaquette, zijn Genève-trips.

Maar geen hart, dat om de verwoeste erfenissen schreit en geen geloof dat over de beenderen pro- feteert!

Constateer-christendom moet veranderen in pro- feteer-christendom.

Speel niet met uw slagveld-souvenirs, maar worstel in het geloof met uw God.

Dan zal het woord in vervulling gaan:

En er rezen nieuwe tijden.

En een nieuw Euroop' begon!

N. B.

Ja maar, zal iemand zeggen, er zal dan toch wel wat achter zitten als de één van zelfonderzoek, de ander van zelfbeproeving of zelfkeuring spreekt.

Zeker, natuurlijk „zit“ daar wat „achter“.

In de boze dagen, toen de geleerden nog latijn schreven (schrijven is wat anders dan lezen), en toen zij daardoor de kerk lieten verkommen voor een groot deel, en een soldatenleger voor de, (trouwens toenmaals volstrekt ondenkbare) Kuypers en de Colijns met geen mogelijkheid konden vormen (zoodra geleerden latijn spreken, heeft Dr Colijn geen geuzen meer), in die boze dagen, zeg ik, zouden zij dadelijk de kwestie hebben behandeld met latijnsche termen. Zelfanalyse. Zelfcritiek. Zelfdiagnose. Zelfrubricatie. Zelftypeering. Zelfconsolatie. Zelfconsult. Zelfdiagnose. Zelftherapie. Zelffundatie. Zelfpersuasie. En wat dies meer zij.

Maar nu we geen latijn meer spreken en nu we — gezegend de massa der uitverkorenen Gods! — de „grote gemeente“ in haar moedigheid erkennen, rollen de Nederlandsche woorden genoeglijk door elkaar.

Het is wel.

Maar wie dan voorlichting geven wil, rekene dan toch met den onvermijdelijken gang van het wetenschappelijke leven. De één kan dan in wetenschappelijk woordgebruik een voor het wetenschappelijk spraakgebied bedoelde precieze onderscheiding van woorden en termen begeren, die de ander, op niet-wetenschappelijk terrein sprekende, nog nimmer heeft gemaakt. Dat is niets nieuws. Hoeveel dominees zijn er vandaag, die h.v. bij de behandeling van de zesde bede (leid ons niet in verzoeking) zeer nauwkeurig onderscheiden tusschen „verzoeking“ en „beproeving“? „Verzoeking“, zoo zeggen ze dan, is eigenlijk satanisch. Maar „beproeving“ komt van God. De ééne geschiedt met boze bedoeling, de andere met goede. Eerstgenoemde wil den nieuwen mensch doen beschadigen door den ouden, echt-satanisch, de tweede daarentegen wil den ouden mensch doen kruisigen, dooden en begraven door de opveerende kracht van den nieuwen. Ja, en zoo weten de dominees dan heel veel over „verzoeking“ in scherpe onderscheiding van „beproeving“. En niet geheel uitgesloten moet het geacht worden, dat zij daarbij vooral een oog hebben geslagen in „E Voto“.

Toch spreekt de bijbel¹⁾ soms van „beproeving“ daar, waar volgens de theorie van den dominee eigenlijk „verzoeking“ zou moeten staan. En omgekeerd.

Is nu die dominee te laken? En moet men nu zeggen: hij wil de „verzoeking“ niet God toeschrijven; de bijbel doet het soms wel: ergo, schrijft een brochure: verzoeking noodzakelijk?

Welneen; die dominee heeft voor de wetenschappelijke distinctie en de paedagogische kracht zijner woorden een onderscheiding ingevoerd in zijn theologisch spraakgebruik, welke de Schrift in haar levendige, niet-wetenschappelijk ingekleede taal niet in al haar woordgebruik heeft opgenomen, schoon de Schrift ongetwijfeld de gedachten van „E Voto“ en van den dominee in dezen heeft bestuurd en geleid.

Aan iets dergelijks zou ik nu ook hier willen gedacht zien.

Als de één nadrukkelijk de zelfonderzoek van de zelfbeproeving onderscheiden hebben wil in zijn wetenschappelijk spraakgebruik, en dan b.v. deze aanvaardt, doch géne verwerpt, dan is de ander nog niet klaar met te zeggen: hij verwerpt de zelfonderzoek (zelfbeschouwing), die de Schrift toch wel degelijk vereischt: ergo, schrijft een brochure: zelfonderzoek noodzakelijk! Want het zou best kunnen zijn, dat de aldus bestredene datgene, wat hij voor zich met de „zelfbeproeving“ bedoelt, in de Schrift zelf gevonden meent te hebben, en derhalve slechts uit exegetische en didactische nauwkeurigheid het onduidelijke woord „zelfonderzoek“ liever vermijdt en de bijbelsche „zelfbeproeving“ ook in zijn spraakgebruik tot haar recht wil laten komen.

En ongetwijfeld kan dan zoo iemand onder zijn broeders opstaan, vragende: „Is er geen oorzaak?“, en daarin den broeders een heuschen dienst doen. Al ware het alleen maar reeds hierom, dat het begrip „beproeving“ meer begrensd is, tegenover het algemeener begrip van „onderzoek“. Zelfontleding, zelfanalyse, zelftypeering, wat kan men daar al niet van maken? Neem het eerste het beste verloofde paartje bij u onder de schemerlamp, en heb dan zelf een dosis psychologische wijsheid veroverd, — tien tegen één, dat zij den armen stakkers éven gemakkelijk kunt „bewijzen“, dat hun jonge liefde écht is, als, dat ze de ware liefde niet is. De psychologische vakman weet, dat hij in dezen veel vernagt: en de jongelui hebben 't misschien zelf al lang, vóór hij hen onder de schemerlamp genood had, heel vaak zich afgevraagd: is 't wel de echte liefde bij ons? — hoewel ze 't toch maar niet laten konden, naar elkaar weer toe te komen, zoo vaak 't maar even kon. Welnu, met deze feiten voor oogen kan iemand aan zelfbeproeving als theologisch-homiletischen vakterm de voorkeur geven boven „zelfonderzoek“, wetende, dat dit laatste neerkomen kan op zekere zelf-analyse, die geloofsvragen afhandelen wil met psychologische vak-kennis, — en welke? Al mij, al mij, als ik aan de eenvoudigen en ook aan vele geleerden denk. En aan mij zelf... al mij, wat is mijn psychologische vak-kennis?

▼

Het bovenstaande had geen andere bedoeling dan de gevaren, die Dr Impeta's titel voor den onderlingen vrede in zich bergt, aan te wijzen en zoo mogelijk te bezweren.

We stellen ons voor, in enkele artikeltjes eenige opmerkingen ten beste te geven over de door bedoelde

1) 't Is niet alleen kwestie van vertaling.

brochure opgeworpen kwestie. We zullen dat doen, niet in een reeks van genummerde vervolgartikelen, doch in losse artikelen, telkens met een anderen titel. Dat schijnt ons prettiger, vooral in den komkommertijd.

K. S.

Polemiek.

Een lezer zendt mij een knipsel uit „Calvinistisch Weekblad“. Daarin wordt geciteerd hetgeen Ds B. Telder heeft geschreven onder meer over het sterven en den toestand na den dood. Het „Calv. Weekblad“ voegt er enkele woorden aan toe, waaruit duidelijk blijkt, dat naar de meening van dit orgaan Ds Telder ingaat tegen de belijdenis. Mijn lezer wijst er op, dat in Bavinck, „Geref. Dogmatiek“ deel 4, blz. 576/7, zoo ongeveer woordelijk hetzelfde staat als Ds Telder schreef. Bij vergelijking constateerde ik, dat die lezer gelijk had.

Hier is dus een blad, dat de wereld inging onder de leus: „Wij polemiseren niet“; het doet dat echter reeds maandenlang, maar wanneer het op deze wijze gebeurt komt het gereformeerde leven niet verder. Men moet niet nerveus worden.

K. S.

„Harde dogmatismen“.

In „Libertas ex Veritate“, orgaan der S.S.R. (vereniging van gereformeerde studenten aan openbare hogescholen) komt een artikel voor van den heer J. W. Bruins, dat even de aandacht vraagt.

Niet zoozeer, wijl de schrijver toont, niet te kunnen waardeeren, dat een „kerkelijk hoogleraar“ bij een samenspreking, niet tusschen Kampen en Amsterdam, doch over „actuele vragen“ opkomt voor zijn studenten, en dus een plaats verkiest, die aan de studenten van Kampen gelijke mogelijkheid biedt tot bijwoning der conferentie als aan hun collega's te Amsterdam, — want zulke „musschen“ is het niet waard, uit den boom weg te schieten.

Neen, de reden, om over zijn artikel iets te zeggen, ligt in iets anders; dat beteken is kreeg, doordat „De Rotterdammer“ de opmerking van den heer Bruins doorgaf.

We lezen:

In het vorige nummer van „Libertas ex Veritate“ meldt het Uniebestuur onder andere:

„dat het op 9 Mei een conferentie heeft bijeen geroepen tusschen de afgevaardigden van de Senaten van N.D.D. en F.Q.I. en het Uniebestuur, teneinde het voorstel tot samenwerking door middel van een stichting te bespreken;

dat op deze conferentie de pogingen tot samenwerking geheel zijn mislukt, als gevolg van het feit, dat de Senaat van F.Q.I. van meening was, dat hun corps niet kon samenwerken met de beide andere corpora, als deze samenwerking niet tot grondslag heeft de Drie formulieren van Eenigheid volgens de nadere interpretatie van de Synode van Assen“.

Of deze voorstelling van zaken, met name wat betreft het „mislukken“ van de „pogingen tot samenwerken“, juist en volledig is, laat ik buiten bespreking; want ik beschik niet over de noodige gegevens, om hierover te schrijven in het openbaar.

Opmerking verdient evenwel, dat de schrijver opmerkt:

Wat zouden we naar binnen en naar buiten meer kracht kunnen bijzetten, wat zouden we werkelijk sterker zijn, innerlijk en uiterlijk!

Wat zouden de toestanden minder gecompliceerd zijn, wanneer het congres-werk, de orgaan-actie, de jeugdbeweging en het internationale Calvinistische studentendom werden behartigd door de drie Senaten, die daarvoor een speciale afvaardiging van twee personen naar de gemeenschappelijke vergaderingen zonden.

En even later:

Het studentencorps te Kampen wil alleen een Stichting of Federatie, wanneer deze tot grondslag heeft de Drie Formulieren van Eenigheid, volgens de nadere interpretatie van de Synode van Assen.

F.Q.I. moet ons nu toch eens aantoonen:
a. waarom zij een grondslag voor een stichting of federatie überhaupt noodzakelijk acht, gezien het bestaan van de corpora F.Q.I., N.D.D. en S.S.R.;
b. waarom zij voor een Gereformeerde studenten-federatie of voor een Stichting de grondslag der S.S.R., met name de Drie Formulieren van Eenigheid, involdende acht en het noodzakelijk vindt om de besluiten, die destijds door de Asser Synode zijn genomen, op te nemen in de grondslag-formule.

Tenslotte citeren we nog:

Laat men mogen bedenken, dat de goede christelijke verhoudingen van Nederland kunnen worden verstoord door een starre verobjectivering en een doodelijk heen en weer gargaumenteer over kleine zaken. En nu het overal begint te kraken en te scheuren is het goed om de subjectieve zijde van ons gemeenschapsleven even goed te belichten, als tegenwicht voor de harde dogmatismen die ons bedreigen gaan.

De S.S.R. zal er niet alleen voor waken, dat deze scheuren worden doorgetrokken binnen haar geleiden, doch zij zal er ook toe meewerken, voor zoover het althans in haar vermogen ligt, om de diagnose zuiver te stellen en het kwaad te bezweren, voordat het zich in haar volle zwaarte demonstreert en het te laat is.

„Harde dogmatismen“ derhalve.

Tegenover dit „harde“ woord stel ik een andere meening. Ik geloof, dat wie niet ziende blind is, erkennen moet, dat de „nadere interpretatie“ van Assen wel zeer noodzakelijk is geweest. De senaat van het Kamper Studentencorps heeft dan ook niet verklaard, dat de „drie formulieren“ niet voldoende zijn, maar zeer nuchter nota genomen van het feit, dat velen, die zeggen op dien grondslag te staan, het in feite toch niet doen; dat derhalve een nadere interpretatie (of handhaving)

van die formulieren van eenigheid noodig was, om de „eenigheid“ op een bepaald punt, van ingrijpend belang te handhaven, en werkelijk te maken, tegenover de staande toestanden, die de belijdenis tot een doode letter maakten. Wat sinds Assen geschied is, toonde duidelijk, dat er van anti-Assensche zijde op dogmatisch, en ethisch gebied theorieën verkondigd worden, die tegen de belijdenis en haar onderstellingen rechtstreeks ingaan; en dat dit van ruïneerende betekenis is voor heel het christelijke leven, voor alle terreinen, waarop de studenten van eertijds een leidende positie innamen en blijven innemen.

En daarom verblijdt ons de houding van het Kamper studentencorps. Het maakt geen scheiding, doch constateert ze; geeft den weg der waarachtige eenheid aan; bindt niemand kerkelijk, want dat Assen gelijk had, kan men constateeren, onverschillig tot welke kerk men behoort; en het isoleert noch anderen, noch zichzelf, doch wijst alleen maar aan, dat er zijn, die zich niet hebben losgemaakt van de gereformeerde „eenigheid“, en derhalve zijn uitgegaan van de gemeenschap, waartoe ze eens behoorden, toen de drie formulieren nog inderdaad basis van „eenigheid“ waren.

Hulde aan dezen moed, en deze nuchterheid. Hulde aan wie het er voor over hebben, een deel van den smaad der ouderen te dragen in hun jeugd.

K. S.

Calvinistische Litteratuurbeschouwing.

III.

Ditmaal komen allereerst twee andere gedichten uit den meergenoemden bundel¹⁾ van Roel Houwink ter sprake.

UIT-VAART.

Voorbij, voorbij, de wereld drijft voorbij;
er is geen oever in dit grijze, dunne licht te zien,
geen ankerplaats, geen stille kreek
waar onze last bezinken kan
eer één het weet.

Te laat, te laat, wij drijven elken havenmond
naar open zee;
de branding heukt op onze kiel,
het zeil, het zeil gaat overstag,
de mast breekt af
en boot na boot slaat in de grauwe golven om.

Te laat, voorbij
maar op het water staat een man
en is één woord slechts:
— Kom!

Men zal mij toegeven: sterk suggestieve verzen, door kracht van fantasie en rythme. Het meedoogenloos stroomgeweld, het beangstigend voortglijden, het vergaan van boot na boot en dan de raadselachtige figuur, opdoemend op den achtergrond van het wijde perspectief, de verbeelding alleen al boeit en beklempt.

Merkwaardig is ook het rythme, vooral in het middenstuk. Breed verglijdt de eerste regel in benauwend contrast met de korte dreiging van de volgende. Dan twee feller bewogen verzen en een korte regel, die het einde spelt, zoo niet brengt. Eindelijk, alsof de dichter zijn gedachten losrukt van eigen gevaar om heel het watervlak met zijn blik te omvamen, eindigt het breed centonig „en boot na boot slaat in de grauwe golven om“.

We zouden er op kunnen wijzen, hoe de verbouw in het derde gedeelte alle aandacht concentreert op het ééne woord „Kom!“ dat met magnetische kracht de wanhopige zeilers trekt. Al zijn we niet van meening, dat de onregelmatige bouw en de rijmloze versvorm navolging verdienen.

De voorstellingen die de dichter bij ons oproept, laten zich niet gemakkelijk in één beeld vereenigen. Wat drijft is eerst de wereld; geen wonder, dat oever noch ankerplaats in 't zicht komt. Daarna echter zijn wij het die henendrijven en nu, op zich zelf volkomen verstaanbaar, vlak langs havenmonden, zoo dicht, dat de branding ons bespringt. Zoowel het beeld als de gedachte zijn hierdoor, zeer tot schade van het geheel, in 'tongereede geraakt. Ze vloeden hier overigens meer dooreen dan ineen. Men leze slechts den vierden en den vijfden regel, welker duidelijkheid er door wordt geschaad.

Aan het belangrijkste van het gedicht kwamen we nog niet toe. Dat het vorm-inhoud-schema zijn bezwaren meebrengt, beteekent niet, dat iedere poging tot onderscheiding van een gedachte en haar uitdrukking doel- of vruchteloos zou zijn. Hier wil de dichter naar alle waarschijnlijkheid ongeveer het volgende zeggen: Wij, menschenkinderen „vliegen daarheen“ door den tijd naar de eeuwigheid. Hier rust noch redding: schipbreuk lijden we de een na den ander. Is er hoop voor de toekomst? Het eenige, dat hierop te zeggen valt is: Eén roept ons.

Wie met den man op het water wordt bedoeld, wordt niet geheel duidelijk, al kunnen we er naar

1) Witte Velden.

issen. In he
ook voor d
telisch woor
duidelijke re
belgeen gesp
die in de luc
Uitgaande
van den dich
stellen we o
schielijk leven
van. Wel lee
met haar bej
heid? Ze ki
en „schipbreu
maar alleer
niet hebben u
De schoonh
aan den
rijken tengeb
„Uitvaart“, h
liever schrijv
„Uitvaart“? na
En ledig wr
„Uitvaart“ ik
Maar, bij Uw

En 't bloed d
toevlucht
sch, open mij
Dit is gelo
duidelijk

Vanheen wi
de wind steel
de laatste ho
er 't daagt is
Gij zwijgt. Sto
op onze trage
in door het d
aan wij, verr

Er is aan om
geen pronk vi
en toch: Gij
weerspannigen
naar 't stroon
De gedachte
God jaagt zijn
als blind vee
daan, de eeu
Het in wezer
door geen sch
maakt scheid
rede ontvang
scheiden, vre
schenkt, reeds
paande worde
leerlijkheid te
Het is niet in
het is Godont
deren worden
praak van de
Wanneer we
na oog niet
vrekend verm
vel zeer laf, h
als we, daard
en waardeere
schien door
Wat hier gescl
maar de heerl
Dat we zoo
geschiedde min
aan concrete v
richting, naar
den door hen
operste norm
Gods Waarhei
men in aesth

Van Roel H
hoeve—Van O
„Goudenroede“
„Uitvaart“, zo
„Uitvaart“, dat
wie duisterhei
angheid aanzi

De adel va
hoog te ho
en Zijn ste
met ontslo

1) Cor. 14: 9.
2) 1 Joh. 2: 17.
3) Hebr. 2: 1, v
4) 1 Tim. 1: 19.
5) Hebr. 6: 19.
6) K. D., VI, 82.
7) 2 Cor. 3: 18.